

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

IV. De fundamento, subiecto, & obiectis dominij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

DVBIVM IV.

De fundamento, subiecto, & obiectis dominij.

Ad S. Thomam 2. 2. q. 66. a. 1. & 2.

33 **Q**ueritur primo, quodnam sit fundamentum dominij. Respondeo, fundamentum dominij esse liberum arbitrium, seu intellectum simul & voluntatem. Ita communis habet sententia cum S. Thoma q. 66. a. 1. & colligitur ex Gen. 1. v. 26. *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram; & præsit piscibus maris, &c. vniuersæq; terra.* Imago Dei in libero potissimum arbitrio consistit; hanc sequitur dominium in res creatas. Ratio est. Quia per hoc habet homo potestatem libere disponendi de rebus. Vide Victoriam relectione de Indis parr. 1. n. 2.

34 Error autem Waldensium, Wicleffi, Hussij, & Armaçani lib. 10. quæstionum Armenicarum cap. 2. & 4. asserentium, hominem constitui dominum rerum omnium, per gratiam & charitatem; qua proinde amissa, perdatur omnè dominium & iurisdicção, damnatus est in Concilio Constantiensi sess. 8. & pluribus refellitur à Waldensibus in doctrinali cap. 81.

A qua sententia etiam non multum differt illa, asserens titulum dominij esse fidem supernaturalem, quæ tribuitur Ostiensis in cap. *super his*, de voto & voti redemptione; & ab omnibus rejicitur iuxta illud: *Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari, &c.* Gerson autem part. 2. serm. in Cæna Domini, de dominio Euangelico, & Conradus lib. 1. de contractibus cap. 2. præter dominium ciuile, nescio quod gratificatorium dominium asserentes, in charitate fundatum, in re quidem nihil aut parum videntur errasse. Sed modus loquendi caute temperandus, ne cum errore hæreticorum videatur colludere.

35 **Q**ueritur secundo, Quodnam sit subiectum dominij. Respondeo, subiectum dominij aliud esse propinquum & immediatum, scilicet ipsum liberum arbitrium, vt recte Bannes quæst. 62. a. 1. aliud vero remotum, nimirum omnes & solas substantias intelligentes, iuxta S. Thomam q. 66. a. 1. Habet enim Deus absolutum & independens dominium rerum omnium creaturarum, quo sine cuiusquam iniuria (saltem secluso pacto & promissione sua, quam quidem negare non potest) liberrime de ijs potest disponere, etiam occidendo, annihilando, & affligendo; sicut nos cum muscis agimus. Etsi quidam, in quibus etiã Bellarminus lib. de scriptoribus Ecclesiasticis obseruatione in tom. 7. Augustini, conuenienter eidem Augustino epist. 105. & 106. & lib. 2. de peccatorum meritis cap. 16. (vbi is tamen solum loquitur de afflictione per modum vindictæ, correptionis, vel debiti) negent, Deum etiam absoluta potentia potuisse hominem damnare, si non peccasset: quod tamen rectius asseritur, tum à pluribus Theologis, tum in lib. de prædestina-

tione & gratia cap. 16. vt pluribus dictum tomo 2. disp. 4. q. 10. dub. 6.

36 Angeli quoque, vt & animæ separata, habent dominium suorum actuum secundum omnes. Addunt Salon, & Arragonius q. 62. Angelos habere etiam dominium rerum corporalium. Sed proprie non habent, vt recte Sotus lib. 4. q. 1. a. 2. Bannes ante q. 62. de dominio q. 1. Lessius lib. cap. 4. dub. 1. quia non possunt de eis velut suis, & in suum commodum disponere; sed & mandato Dei, tanquam Præfecti regij, prouincias & vrbes Regis nomine administrant; quæ tamen ipsa auctoritas administrandi potest vocari dominium late, vt notat Lessius ibidem.

37 Homines vero non solum habent dominium suorum actuum liberorum, sed etiam multarum rerum corporalium, vt magis declarabitur dub. seq. non solum quoad vsum, sed etiam quoad substantiam, ex communi; licet eas quoad naturam & proprietates suas suo arbitratu immutare omni modo nõ possint, vt Deus; quod solum voluit S. Thomas q. 66. a. 1. contrarium dicere visus.

Infantes quoque & amentes vere habent ac retinent rerum suarum dominium, vt recte cum Victoriam relectione de Indis n. 21. & 22. Lessius dub. 2. Sufficit enim ipsum liberum arbitrium quoad actum primum, vna cum titulo sufficienti; etsi per accidens liberi arbitrij vsus absit, iuxta illud ad Galat. 4. v. 1. *Cum sit Dominus omnium.* Secus est de cæteris animantibus, quæ nullo modo sunt capaces dominij; quicquid Conradus, Maior & Gerson dixerint apud Arragonium ad q. 62. de dominio. Quanquam etiam perpetuo amentes excidere dominio gubernatio seu iurisdictionis, non improbabiler sentiant Caietanus tom. 1. Salon ad q. 62. de dom. q. 2. a. 4. & in specie dictum disp. 1. q. 4. dub. 4.

38 Serui autem etsi per se & iure communi nullum habeant dominium bonorum externorum, vt patet Instit. *Per quas personas nobis acquiratur*, & l. *In vestimentum*. 25. ff. de peculio. & cap. *Cum olim*, de priuilegijs, vbi etiam ita re ipsa tradit Nauarrus; tamen saltem ex peculiari consensu domini, aut etiam mutua consensione, ab ipsis quoque seruis proprium aliquid possideri posse, non est negandum: siue dominus expresse consentiat, seruum habere peculium, siue aliquid ipse ei concedat, independenter ad proprium vsum, ac seruus ex his sibi quicquam subtrahat, aut ex his etiã quidpiam ulterius lucretur, vt recte Molina disp. 38.

39 Cum statu vero Religionis, etiam approbatæ, licet vniuersum non pugnet dominium aliquod directum, etiam particulare, vt patet ex peculiari constitutione Gregorij XIII. edita Anno 84. quæ incipit *Ascendente*, &c. multo minus dominium vniuersale, spectans ad ipsam solum Comunitatẽ, seu totum cœtum in communi, quod quidem re ipsa plerisque Religionibus competere, non pauci probabiliter docent, vt seq. quæsito dicemus: re ipsa tamen, & de facto Religiosi Professi cuiusuis Religionis approbatæ, vt & Coadiutores Formatæ, seu temporales, seu spirituales in nostra Societate, nullum habent particulare dominium rerum temporalium; idque ex probabiliiori solum.

Ecclesiastico iure, non diuino, vt iuxta S. Thomam q. 88. a. 7. sentit Azor tom. 1. cap. 6. quæstione 4. Valquez 1. 2. disput. 165. cap. 6. Lessius hic cap. 4. n. 22. & c. 41. n. 71. conuenienter cap. Vnico de voto & voti redempt. in 6. & decreto Gregorij XIII. in citata Bulla, quæ incipit. *Afcendente domino*. De qua re plura disp. 6. quæstio. 3. dub. 4.

Quæritur tertio, Quænam sint obiecta humani dominij. Respondetur assertionibus sequentibus.

40 **ASSERTIO I.** Homo habet quoddam naturale & quasi vniuersale dominium in omnes res inferiores, siue sublunares, à se diuersas; non autem in corpora coelestia. Ita ex com. S. Thomas q. 66. a. 1. signanter loquens de rebus temporalibus, id est, corruptibilibus. Et colligitur ex illo Gen. 1. v. 26. *præstis piscibus maris, & volatilibus celi, & bestiis, vniuersaq; terra* (quo nomine etiã cætera elementa subinde tacite intelliguntur, vt ibid. v. 1. *Creauit Deus cælum & terram*) omniq; repetitū quod mouetur in terra. Et rursū ibid. v. 28. *Dominamini piscibus maris, & volatilibus celi, & vniuersis animantibus quæ mouentur super terram*. Et psal. 8. v. 7. & 8. *Constituisi eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. &c.*

41 Ratio est; quia hæc omnia, vt natura sua sunt inferiora homine, ad eiusq; vsum diuinitus creata; ita item dispositioni hominis aliquo modo subiaceat; adeo vt ea quoad suas qualitates alterare, suoq; vsui accommodare, & quoad substantiam etiã imutare ac corrumpere possit, citra cuiusquam iniuriam.

Quod si quædam partes rerum sublunarium, vt ignis sub concauo lunæ, & suprema aeris regio, dispositioni hominis non subiacent, id est per accidens: satis est, quod ex sua natura, ac in simili eiusdem speciei, vt & pisces v. g. siue thesauri altissimo mari imersi, aues & animalia, in terris vel montibus inaccessis delitescant.

Nec enim hic loquimur de aliquo dominio ciuili completo; sed naturali, seu ciuili incompleto, ac secundum aptitudinem quandam proximam, in ipsa naturæ excellentia fundatam. Quo sensu etiã Aristoteles 1. Polit. 4. dixit, quosdam naturaliter nasci seruos aliorum.

42 Secus est de corporibus coelestibus; quæ secundum se (effectus enim eorū vt lumen, influentia, computantur in rebus inferioribus) dispositioni hominis nullo modo subiacent; licet eidem commodent, & quasi ministrent ex dispositione primi motoris & Angelorum, vt agri paterni filiofamilias, ex dispositione Patris.

43 **ASSERTIO II.** Potest quidem etiã, iure gentium, homo dominium obtinere in hominē, velut mancipium; sed non tam perfectū, quam in equum, aut alia; quæ etiã libere sine cuiusquam iniuria potest destruere; quicquid antiq; leges de seruis aliter statuerint. Ita communis; & patet tum ex Iure Ciuili passim, vt videre est tit. de emendatione seruorum titulo. de libertinis. tit. de libertis. tit. de Mancipijs. tit. de seruis. tit. si seruus, in Cod. Tum ex scriptura, tam ante legem scriptam Genes. 12. & 20. quam

in lege scripta. Exod. 21. Leuit. 25. Deuter. 20. & 21. ac insuper in lege Evangelica, 1. Corinth. 7.

Vnde constat nec apud Christianos desisse hoc ius, nisi forte respectu Christianorum in Christianos, iuxta dicta disp. 2. quæstion. 6. dub. 5. est contrarium significat Lessius cap. 4. dub. 9. In statu tamen naturæ integræ, nulla erat futura seruitus, sed simplex potestas Iurisdictionis, iuxta Augustinum libro 18. de ciuit. cap. 15. & communem.

44 Ratio est; non solum quia vnus homo natura altero multo excellentior est; ita vt vnus quodammodo aptus sit ad parendum tantum, alius vero etiã ad regendum, vt supra ex Aristotele dixi; hoc enim solum indicat conuenientiam & aptitudinem huius dominij: sed etiã quia nulla lex obstat, quo minus alius homo in hominis dominium quoddam etiã particulare ac ciuile veniat.

Dixi tamen; non tam perfectum, &c. quia dominium hominis in hominem, non tam videtur esse directum, quam vtile ob causam superius dictam. Quamquam id isto perfectum sit ideo, quod seruus etiã vendi potest à domino propria autoritate.

45 **ASSERTIO III.** Homo proprie non est dominus vitæ & membrorum suorum; sed custos quasi & vsuarius. Ita ex communi docent S. Thomas q. 54. a. 3. ad 2. & q. 64. a. 5. ad 1. & 3. Caietanus q. 73. art. 3. Victoria select. de homicidio nu. 23. (quicquid hic alias fenserit) Sotus 4. de Iustitia, quæst. 2. a. 3. Valentia q. 10. pun. 1. Aragonius, Bannes ad q. 62. Lessius l. c. Colligitur ex scriptura, quæ soli Deo hoc dominium tribuit. Sap. 16. v. 13. *Tu es enim, Domine, qui vita & mortis habes potestatem*; Ratio est; non solum quia homo de his suo arbitratu disponere non potest, ea abijciendo, etiã ob quemcunq; finem; sed etiã quia ipsa vita, ac substantia hominis, vt & liberum arbitrium, est fundamentum dominij humani, adeoque quiddam prius omni humano dominio.

46 **ASSERTIO IV.** Nec princeps etiã, aut Respublica est dominus vitæ suorum subditorum vel seruorum. Ita citati ex communi. Colligitur ex scripturis citatis, & Exod. 21. vers. 20. *Qui percusserit seruum suum, vel ancillam virga, & mortui fuerint in manibus eius, criminis reus erit*. Accedit, quod singuli respectu Reipublicæ habent se vt membra eiusdem corporis; quodque seruus in dominum non plus potestatis potuerit transferre, quam in seipsum antea habuerat. Quod secundum proportionem etiã de Republica dicendum; quæ tamen ius habet, ciuem perniciosum perimendi; ad eum modum, quo quisq; etiã priuatus ius habet membrum putridum reselandi.

47 **ASSERTIO V.** Howo est Dominus libertatis suæ; ac insuper etiã famæ, honoris, scientiæ, gratiæ, & aliorum spiritualium bonorum, ac habituum, tam naturalium, quam supernaturalium. Colligitur ex S. Thoma q. 64. a. 5. ad 3. vbi ait, hominem esse dominum rerum omnium, quas acquirit libero arbitrio; & quæst. 73. art. 4. ad 1.

docet, in cuiusque arbitrio esse, pati detrimentum suae famae, nisi hoc vergat in detrimentum aliorum. Expresse idem de fama, contra Caietanum V. *Detrahitio*, docent post Victoriam, Sotum, Nauarrum, Couarruuiam, Adrianum, Petrus Nauarrus l. 2. de restitut. c. 4. n. 114. Valentia q. 10. pun. 1. Arragonius, Bañes, Lessius locis cit. Ratio colligitur ex definitione dominij dub. 2. explicata.

48 De bonis spiritualibus idem docent Canus relectione de poenitentia par. 4. ad 2. Valentia q. 10. pun. 1. Salon ad q. 66. q. 3. a. 4. Bannes ibid. q. 2. de dominio, Arragonius q. 62. ibidē; adeo ut hęc sit sententia cōmunis Theologorū. Ratio generalis est, quia homo potest his onib⁹ uti tanquā reb⁹ suis ac in suum cōmodum, easq; per se loquendo prodigere, sine cuiusquam (particulare aliquod dominium habentis) iniuria; licet non absque peccato, seu iniuria Dei: nec potest etiam ijs inuitus priuari. Et licet reuera omnes istae solum videantur esse quæstiones de nomine; melior tamen loquendi modus, iuxta dicta, retinendus est.

49 ASSERTIO VI. Bonorum immobilium Ecclesiae, & supellectilis sacrae Ecclesiarum, dominium proprie ad solum Deum, siue Christum spectat, vsus vero & administratio ad Prælatos, seu Communitatem cuiusque Ecclesiae, ex probabiliori. Ita Maior 4. dist. 24. q. 16. Azor tom. 2. lib. 6. cap. 1. q. 4. Nauarrus commentario 2. de Regularibus num. 34. & quæst. 1. de reductibus monitione. 40. & in cap. *Non liceat*, §. 9. n. 4. ubi id etiam de fide censet. Sed non recte, quia contraria sententia, uti etiam dixi in materia de scandalo, est probabilis, asserens, eiusmodi rerum dominium esse penes cœtum Ecclesiasticorum, (quamuis Religiosorum) cuiusque Ecclesiae. Quam sequitur Caietanus cit. quæst. de scandalo, Waldensis lib. 4. doctrinalis a. 3. cap. 43. Columna de reductibus cap. 23. n. 105. Lessius cap. 4. dub. 5. & 7. & à fortiori Sarmentus part. 4. reductum Ecclesiasticorum cap. 6. male tamen asserens, id dominium etiam esse penes singulos, ad quos ius proventuum Ecclesiae pertinet.

50 Probatur assertio ex iure Canonico, in quo sepius res eiusmodi vocantur res Dei, aut Deo donate, vel traditae, ut videre est in Canone Apostolorum 39. & can. *Nulli licet*, & can. *Prædica*. 12. q. 2. & can. *Videntes*, causa 16. q. 1. & in Concilio Tridentino sess. 25. cap. 21. de reformatione. De qua re multa dixi lib. 1. Defensionis Ecclesiasticae libertatis. Idem colligitur ex Iure Cæsareo, Instit. de rerū diuisione. §. *Vniuersitatis*, & l. 6. §. *Sacrae*. ff. eod. tit.

51 Ratio est. Tum quia antiquitus hæc oblata sunt Deo ab ipsis Fundatoribus, & quidē per sæpe solenni formula, quæ ex capitularibus Francorū l. 6. c. 285. & 286. fufius descripsi l. 1. Ecclesiasticae defensionis c. 9. ubi inter alia dicitur: *Quisquis nostrū suas res Ecclesia tradit, Dño Deo illas offert atq; dedicas, suisq; sanctis & non alteri, dicendo talia, & agendo ita, Facis enim scripturā de ipsis reb⁹, quas Deo dare desideras, & ipsam scripturam corā altari, aut supra, tenet in manu, dicens eiusmodi loci sacerdotibus atq; custodibus: Offero Deo atq; dedico omnes res, quæ in hac Chartula tenentur insertae, pro remissione peccatorū meorū, ac Parentum, &*

filiorum, aut pro quocunq; illas Deo deliberare voluerit, ad seruendum ex his Deo in sacrificijs, Missarumq; solemnjs orationibus, luminarijs, pauperum ac Clericorum alimonijs, & ceteris diuinis cultibus, atq; illius Ecclesiae vtilitatibus, &c. Tum quia iuxta canones, & ipsam offerentiū dispositionem, conuentus Ecclesiasticus cuiusque loci tenetur illa ad posteros trāsmittere, nec potest ea videri vel extinguere pro arbitrio; licet interim summus Pontifex in his omnibus habeat supremam administrationē. Tum quia antiquo more, nec Abbates, aut conuentus Monasteriorū scribunt se dominos talis ditionis, vrbis, pagi; sed potius ipsamet cœnobita locaq; sacra vocantur à Germanis *Domus Dei*. An vero, & qua ratione singuli Ecclesiastici habeant dominij redituū suorū, dicitur suo loco de Restitutione.

DVBIVM V.

De origine dominij, & varijs modis acquirendi vel amittendi dominium in genere.

Ad S. Thom. 2. 2. q. 66. 2. 1. & 2.

52 **E**gimus haftenus de fundamento, subiecto, & obiecto dominij nunc de eius origine, & acquisitione, adeoque titulis agendum est.

ASSERTIO I. In genere loquēdo, tres sunt modi siue tituli acquirendi dominium, quorum duo posteriores etiam ad dominij amissionem spectant. Primus est, *Inuentio*, seu occupatio rei, quæ nullius est; fit enim hæc primo occupantis. Tales sunt gemmæ repertæ in litore maris, Instit. de rerū diuisione. Idem lapilli preciosi, & venæ metallorū inuentæ in visceribus terræ. Quancūq; Sotus l. 5. q. 3. a. 3. ad 1. Valentia q. 10. pu. 3. Lessius cap. 5. dub. 12. recte notant, seclusa lege & consuetudine particulari, potestatem & ius fodiendi tantum competere ei, qui est dominus loci. Quocirca etiam Indos occidentales iure potuisse prohibere Hispanos, ab occupatione talium rerum in sua regione; etsi contrarium senserit Victoria relect. de Indis part. 3. n. 4.

53 Tales quoque sunt pisces fluminum, feræ siluarum (saluo interim iure venandi, piscandi, cui id speciatim reseruatum est;) nisi peculiaris forte lex obstat, impediens dominium, de quo suo loco de Rest.

Tales etiam sunt thesauri ab immemoriali tempore defossi, qui nullum dominium habere præsumuntur, sunt enim inuentoris, si in proprio fundo inueniatur, ex l. *fallus*. ff. de furtis. & §. *Thesaurus*. Instit. de rerum diuisione. Inuenti vero in fundo alieno, & quidem dedita opera, & inuito vel inconsulto domino fundi, iure communi cedunt domino illius loci; & si dominium fundi sit diuisum, dimidia pars proprietario, altera vsufructuario, ex communiori apud Caietanum & Arragonium quæ st. 66. art. 5. Nauarrum man. cap. 17. num. 175. Molinam disputat. 56. Sayrum c. 9. n. 9. & ex constitutione positui iuris infra, etsi quidam aliter sentiant, ut dicitur n. 64.